

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za romanistiku

Rumunjski jezik u odnosu na druge jezike balkanskog poluotoka
-diplomski rad-

Student: Iva Niseteo

Mentor: dr.sc. Dražen Varga, izv.prof.

Zagreb, rujan 2018.

Universitatea din Zagreb
Facultatea de litere
Departamentul de limbi romanice

Limba română fața de celelalte limbi din Peninsula Balcanică

-lucrare de diplomă-

Student: Iva Niseteo

Andrumător științific: dr.sc. Dražen Varga

Zagreb, septembrie 2018

CUPRINS

1. ÎNTRUDUCERE.....	4
2. PENINSULA BALCANICĂ.....	5
3. LIMBA ROMÂNĂ ÎN CONTACT CU ALTE LIMBI.....	7
3.1.Influența maghiară.....	13
3.2.Influența turcă.....	14
3.3.Influența greacă.....	14
3.4.Influența albaneză.....	15
3.5. Consecințele lexicale ale influenței slave.....	15
4. LINGVISTICA AREALĂ.....	17
5. UNIUNEA LINGVISTICĂ BALCANICĂ.....	18
6. LIMBA ROMÂNĂ FAȚA DE CELELALTE LIMBI DIN PENINSULA BALCANICĂ.....	26
7. DESPRE CORPUSUL NOSTRU: Biblie, Geneza 1.....	28
8. CORPUS.....	29
9. ANALIZA.....	31
9.1.Articolul hotărât postpus.....	31
9.2.Vocala centrală.....	34
9.3.Dativul exprimat prin prepoziție „la“.....	35
9.4.Înlocuirea infinitivului prin conjunctiv.....	35
10. CONCLUZIE.....	36
11. BIBLIOGRAFIE.....	38
12. SAŽETAK.....	41

1. ÎNTRUDUCERE

În această lucrare de diplomă vom explora realitatea românească în contextul balcanic, având în vedere proprietățile sistemului. Pentru elaborarea lucrării este necesar să consultăm o literatură disponibilă, precum și face cercetarea la textul selectat.

În această lucrare vom analiza și compara limba română cu alte limbi uniunii lingvistice balcanice, de exemplu cu limba albaneză, bulgară și sârbă. Scopul nostru este de a identifica cele mai importante elemente, comune și diferite în limba română și verificarea lor în textul paralel. Deci, vorbim despre uniunea lingvistică balcanică ce reunește limbi din familia indoeuropeană făcând parte din ramuri diferite ale acesteia: româna – limba romanică, albaneza, greaca – limbi indo-europene izolate, bulgara, sârba – limbi slave.

La început vom prezenta Peninsula Balcanică, pentru că este foarte important să identificăm din punct de vedere geografic zona balcanică.

Apoi vom menționa contacte și influențe lingvistice cu limba română, deci urmează capitolul „limba română în contact cu alte limbi“. Capitolele despre lingvistica areală și uniunea lingvistică balcanică oferă informații indispensabile pentru înțelegere poziției lingvistice limbii române. Noi credem că este necesar să facem o explicație despre proveniența și progresul limbii române. Corpusul nostru este prima parte Genezei din Biblie și este foarte important să-l prezentăm și atașăm. Apoi vom face o cercetare de textul Genezei din Biblie, mai specific primele zece rânduri.

La sfârșit vom oferi o concluzie în care compăram limba română cu celelalte limbi din Peninsula Balcanică.

2. PENINSULA BALCANICĂ

„Apartenența românei la „uniunea glotică balcanică” este o problemă încă disputată. Ceea ce încă îi împiedică pe români să își considere propria limbă ca importantă componentă a acelei uniuni este proasta faimă a „Balcanilor” (https://www.philologica-jassyensia.ro/upload/VIII_1_ro_Steinke.pdf, accesat la data de 1.9.2018).

„Balcani este o denumire istorică și geografică folosită pentru a descrie Europa de Sud-Est. Regiunea are aproximativ 550.000 km² și o populație de circa 53 de milioane de oameni. Numele regiunii provine de la Munții Balcani, care încep din răsăritul Serbiei și traversează centrul Bulgariei. Balcanii sunt uneori numiți și Peninsula Balcanică pentru că sunt înconjurați de la sud-vest, prin sud către sud-est de Marea Adriatică, Marea Ionică, Marea Egee, Marea Marmara și Marea Neagră” (<https://biblioteca.regielive.ro/referate/stiinte-politice/geopolitica-balcanilor-285213.html>, accesat la data de 31.8.2018).

„Caracteristica specială a Balcanilor ține de istoria neliniștită și adeseori violentă a zonei precum și de relieful muntos. Regiunea a fost de-a lungul timpurilor la granița marilor imperii, fiind teatrul a numeroase războaie, invazii, cuceriri, revolte, confruntări între imperii, din timpul Imperiului Romanși până la ultimele Războaie din Iugoslavia. Tendințele manifestate în zonă pentru împărțirea în entități politice și militare rivale au dus la dedicarea termenului de „balcanizare”, care sugerează violența, rivalitatea religioasă, confruntările etnice și sentimentul de „hinterland” (<https://biblioteca.regielive.ro/referate/stiinte-politice/geopolitica-balcanilor-285213.html>, accesat la data de 31.8.2018).

„Date fiind conotațiile de mai sus ale termenului „Balcani”, mulți oameni preferă să folosească în locul său termenul Europa de Sud-est. Fiind de natură pur geografică, termenul „Europa de Sud-est” include, teoretic, și România, Republica Moldova și Ucraina. În general se consideră că țările care fac parte din Balcani sunt Albania, Bosnia și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Kosovo, Muntenegru, Republica Macedonia, Republica Moldova, România, Serbia, Slovenia, Turcia (partea europeană)” (https://ro.wikipedia.org/wiki/Peninsula_Balcanică, accesat la data de 31.8.2018.). Peninsula Balcanică reunește popoare de obârșii diferite, de limbi și de religii diferite, se formând un mozaic etnico-lingvistic extraordinar” (<https://www.art-emis.ro/istorie/1191-peninsula-balcanica-mozaic-etnico-lingvistic-si-spiritual-1.html>, accesat la data de 1.9.2018).

3. LIMBA ROMÂNĂ ÎN CONTACT CU ALTE LIMBI

„În 1938, la primul Congres internațional al lingviștilor, N. S. Trubeckoj teoretizează ideea uniunilor lingvistice. În același timp, Rosetti încadrează limba română în uniunea lingvistică balcanică, uniune considerată de autor ca o consecință a unui substrat și a unei evoluții comune“ (Coteanu, 1970 : 303).

„Limba română este limba latină vorbită în mod neîntrerupt în partea orientală a Imperiului roman cuprinzând provinciile dunărene romanizate (Dacia, Panonia de sud, Dardania, Moesia inferioară și superioară) din momentul pătrunderii limbii latine în aceste provincii și până în zilele noastre” (Rosetti, 1977 : 77).

Structură gramaticală a limbii române este de origine latină. „Caracterul conservator al vocabularului românesc de origine latină, datorită ruperii contactelor între cele două lumi romane, îmbogățindu-se cu sensuri noi, limba română e mai bogată în inovații decât toate limbile romanice“ (Siliște, 2013 : 524). În timp asupra cuvintelor acționează legile fonetice:

1. căderea consoanelor finale (m,n,t,s)
2. 'l' intervocalic trece la 'r' :
3. 'll' rămâne 'l'
4. 'o' se transformă în diftongul 'oa'
5. 'b' trece în 'v' și apoi cade
6. 'b' inițial se păstrează

Exemple:

filum > filu > firu > fir

solem > sole > sore > soare

gula > gura

callis > calli > cali > cale

caballus > cabalu > cal

Caracterul esențial al latinei că stă la bază romanei și evoluția ulterioară a limbii constituie trăsătură caracteristică a limbii române, singură supraviețuitoare a latinei vorbite odinioară în Peninsula Balcanică și în provinciile dunărene ale Imperiului Român. Analiză genealogică a limbii române dovedește latinitatea iar structura ei este latină. Oricât de mult s-a îndepărtat limba română de tipul latin și oricât s-ar îndepărta în cursul evoluției sale ulterioare, nimic nu se va schimba prin această în raporturile de filiație dintre latină și limba română această fiind pur și simplu transformarea potrivit împrejurărilor a celei dintâi. Deci, dacă latinitatea limbii este un fapt incontestabil, nu este mai puțin adevărat că limba română conține elemente care ne îndreptătesc să o considerăm pe alt plan o limbă balcanică (<https://rdz.ro/referat/referat-romana/originea-si-evolutia-limbii-romane-ii.html>, accesat la data de 21.8.2018).

Teoria substratului nu este suficientă pentru a explica aceste coincidențe între limbile neînrudite genealogic. Dar în cazul limbii române, substratul îl constituie limba daco – geților, din familia limbilor trace (indoeuropeană). Substratul reprezintă aproximativ 100 – 150 cuvinte. La reconstituirea elementelor ce alcătuiesc substratul s-a apelat și la comparația cu albaneza (o limbă ce face parte din familia limbilor indoeuropene).

Elementele comune ale limbilor balcanice se explică prin traiul comun al popoarelor din Peninsula Balcanică. Creșterea oilor practică de populațiile de limba slavă meridională din Peninsula Balcanică, de populațiile de limba română și de albanezi, a jucat un rol important prin deplasări păstorești ale acestor populații; care s-au petrecut în decursul secolelor, favorizând contactul dintre oameni vorbind limbi diferite și provocând amestecul limbilor

(<https://rdz.ro/referat/referat-romana/originea-si-evolutia-limbii-romane-ii.html>, accesat la data de 21.8.2018).

Vechea nomenclatură română a țării a fost înlocuită, treptat, cu cea slavă, când nu a fost adoptată în formă ei originală și păstrată în limbă cuceritorilor. Limba română se vorbea pe un teritoriu întins nord și sud dunărean, ce cuprindea în partea lui meridională, bazinul Dunării spre mare, Banatul, Transilvania, Oltenia și Moldova cu alte cuvinte fostele provincii române.

Încă de la cristalizarea sa, daco-română a avut un caracter unitar, fiind vorbită pe un teritoriu întins. Comparată cu aromână, daco-română se află la un stadiu de evoluție mai înaintat, a căpătat o înfățișare „europeană” datorită împrejurărilor de natură economică, politică și culturală dar la origine cele două dialecte au format o limbă unitară, dezvoltată din latină orientală. Cunoscătorii realității lor balcanice consideră limba română drept o limbă ușor de deprins și care, într-o societate rurală putea fi întrebuințată fără greutate drept limbă comună.

Extensiunea limbii române se explică în parte, prin învățarea ei, în scopuri practice de către populațiile migratoare așezate în nordul Peninsulei Balcanice.

Trăsăturile balcanice ale limbii române sunt datorate factorilor următori:

1. existența unui substrat comun în două sau mai multe limbi balcanice
2. conviețuirea popoarelor balcanice
3. dezvoltarea unei societăți comune

Existența trăsăturilor balcanice ale limbi române și dezvoltarea României în zonă civilizată implică formarea ei la nordul și sudul Dunării. Caracterul meridional al unei serii de elemente etnografice care constituie trăsături caracteristice ale civilizației rurale implică, de asemenea, contactul cu civilizația popoarelor sud-dunărene (<http://www.referatele.com/referate/romana/online52/Proiect-Originea-si-evolutia-limbii-romane-referatele-com.php>, accesat la data de 22.8.2018).

O asemenea desfășurare a evenimentelor se consideră azi că intră în contradicție cu datele istorice și îndeosebi cu o logică elementară, care se îndoiește de capacitatea italicilor de a susține răspândirea limbii latine printr-o expansiune demografică pe măsură. Cu atât mai puțin ar fi avut această capacitate populația din Latium, o mână de oameni în comparație cu cei care, la începutul secolului al II-lea al erei noastre, erau cuprinși între hotarele Imperiului Român și vorbeau, de bine de rău, latinește. Pe scurt, răspândirea limbii latine “nu a rezultat din deplasarea masivă a unor populații romane în provincii, ci din învățarea de către provinciali a limbii latine” (Fischer, 1985 : 14).

Ovid Densusianu a știut de la început să-și precizeze poziția în toate marile chestiuni de istorie a limbii române, criticând cu multă ascuțime ceea ce nu corespundea cu vederile lui. După el, „Limba română este continuatoarea limbii latine transplantate de romani în Peninsula Balcanică și în Dacia“. Vorbită de ilirii și de tracii romanizați, latina a evoluat câteva timp împreună cu albaneza, cu dalmata, cu retroromana și cu dialectele din nordul Italiei (http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/cantemir/ist_lrom.pdf, accesat la data de 12.8.2018).

Începând din secolul al VI-lea, o dată cu venirea slavilor în aceasta parte a lumii, ea a suferit o anumită transformare. Romanica balcanică a devenit limba română, așa cum ni se prezintă ea astăzi, abia după invazia slavă. Până atunci, graiul care rezultase din latină transplantată pe cele două maluri ale Dunării nu putea fi considerat decât ca o variantă dialectală, ca să o spunem așa, a limbii italiene. Contactul cu slavii transformă acest grai într-o limbă specială, tot romanică fără îndoială în constituția ei internă, dar sensibil diferită de cele ieșite din aceeași rădăcină. Istoria primitivă a limbii române se împarte în trei etape: romanizarea ilirilor și tracilor, apariția romanicei balcanice și apariția limbii române.

Deși multă vreme acceptată, această teză conține totuși o doză de exagerare, astăzi evidentă, al cărei izvor trebuie căutat în studiile unor slaviști al epocii, ca și în reacția lui O. Densusianu față de exagerările puriștilor în legătură cu influența slavă.

Limba română, apare, din cele ce am spus, mai complicată decât bănuiam sau decât voiam să o credem până acum; ea nu se reduce la o simplă transformare, lentă și lipsită de orice influență străină adâncă, a latinei din Dacia, așa cum au presupus cei mai mulți filologi; ea cuprinde ceva mai mult, întreagă istorie a latinei orientale și multe capitole din istoria celorlalte

limbi balcanice. Încheierea fazei celei mai importante de evoluție a limbii române, pe care Densușianu o așeza în secolul al XII-lea, ar fi reprezentată de apariția dacoromânei.

Plasarea influenței slave la o dată atât de timpurie nu a fost acceptată de slavistul român Ilie Bărbulescu. Împotriva lui F. Miklosich, influența slavă nu este mai veche decât secolul al X-lea. El și Kopitar au relevat asemănările mari dintre română, albaneză și bulgară. Cei doi lingviști au întrevăzut conceptul de uniunea lingvistică balcanică, identificat apoi de Trubeckoj, Sandfeld și Rosetti (Brâncuși, 2013 : 417).

Influențat de materialul care înfățișa aproape exclusiv aspectul scris al limbii din secolul al XVI-lea, aspect provenit în genere din traduceri servile ale cărților slave bisericești, în volumul al doilea al cărții sale, O. Densușianu insistă asupra caracterului rudimentar al limbii române vechi.

A doua lucrare de sinteză a istoriei limbii române începe să apară din 1938. Autorul ei, Rosetti, o deschide cu un prim volum, intitulat *Limba latină*. În felul acesta, el consideră că limba română este înșăși limba latină, vorbită neîntrerupt în regiunea Dunării. O. Densușianu care avea în fond aceeași părere, făcuse însă concesiile de a începe istoria limbii române cu substratul analizat înaintea capitoului de latină. Substratul formează al doilea volum al lucrării sale, intitulat *Limbile balcanice*.

După Rosetti, limba română apare în secolul al IV-lea, deci cu două secole mai devreme decât susținuse O. Densușianu. Până în secolul al X-lea, se întinde o perioadă de dezvoltare în cursul căreia aromâna și dacoromâna constituie un singur idiom nediferențiat, denumit română comună.

În volumul consacrat influenței slave, se insistă asupra aspectului meridional al acestei influențe, precizându-se, după cele mai noi rezultate ale slavisticii, trăsăturile specifice ale limbilor slave care au influențat româna. Se cercetează, apoi influențele suferite de limba română pînă în secolul al XIII-lea și se continuă cu descrierea dacoromânei dintre secolele al XIII-lea și al XVI-lea, insistându-se asupra ultimului secol. Cu o informație bogată și la zi, expusă concis, *Istoria limbii române* de Rosetti constituie un tratat la care se recurge mereu, de mai bine de treizeci de ani.

În 1923, Philippide publică primul volum dintr-o monografie despre originea românilor. În acest volum, intitulat *Ce spun izvoarele istorice*, se înșiră numeroase variate informații istorice asupra populațiilor anterioare romanizării, numele proprii de localități trace, ilire sau romane, fenomene latinești populare din inscripțiile din Dalmația, Moesia, Dacia și Panonia etc. Al doilea volum, în 1927, se intitulează *Ce spun limbile română și albaneză*. Aici se face istoria sunetelor limbii române, se stabilește caracterul românei primitive, se caracterizează aromâna, meglenoromâna și istroromâna prin diverse comparații între ele și cu dacoromâna, se urmăresc asemănările dintre română și albaneză (Pamfil, 2008 : 211).

Ideea că originea românilor s-ar putea rezolva prin istoria limbii lor nu este nouă. Întreg secolul al XIX-lea a fost dominat de această părere. Vrând să lămurească raportul dintre istoria propriu-zisă și evoluția limbii, Philippide și-a asumat o grea misiune. Mărele dificultăți ale problemei n-au putut fi bineînțeles soluționate, mai ales că autorul *Originii românilor* era departe de a fi un spirit sintetic. Cu toate acestea, cercetarea a clarificat câteva aspecte ale istoriei limbii române. Demonstrația făcută de el în legătură cu faptul meglenoromâna se subordonează din punct de vedere lingvistic aromânei pare a fi un bun câștigat (Pamfil, 2008 : 212).

Despărțirea ramurilor dialectale ale limbii române în două tipuri de dialecte a fost acceptată de unii lingviști români, iar conceptul de română primitivă, redefinit de Ivănescu, exercită atracție din anumite puncte de vedere asupra altora. Afară de aceste propuneri referitoare la capitolele mari ale istoriei limbii române, există în *Originea românilor* multe observații și soluții de detaliu care ar merita să fie reactualizate chiar dacă organizarea deosebit de incomodă, a cărții nu este prea incurajatoare.

Deși nu reprezintă o istorie, primul volum publicat de S. Pușcariu din lucrarea *Limba română* reconstituie transformările cele mai importante suferite de limba română în cursul existenței și prin prisma efectelor pe care le-au avut în structura generală a limbii. Interesat numai de ceea ce considera esențial, S. Pușcariu tratează chestiunile fundamentale ale genezei aromânei, dacoromânei, meglenoromânei și istroromânei, ale spiritului mentalității naționale reflectate în limbă, ale capacității ei de adaptare a cuvintelor împrumutate etc. Volumul al doilea, consacrat pronunțării, apărut postum, în 1959, ar fi trebuit să fie urmat de altele, în așa fel încât, la sfârșit, ele să fi constituit o enciclopedie a limbii române.

După o scurtă prezentare, în 1963, a Evoluției limbii române. Privire sintetică, Al. Graur face, în *Tendențele actuale ale limbii române* (1968), o analiză a dezvoltării principalelor elemente de structură a limbii române, cercetate din punctul vedere al tendințelor manifestate din perioada latină până în zilele noastre în fonetică și fonologie, în morfologie, formarea cuvintelor, vocabular, și sintaxă. În rezumat, autorul cercetează punctele cheie istoriei sistemelor în evoluția și consecințele lor asupra întregii limbi.

Istoria limbii, în sensul obișnuit al cuvântului, a revenit, în atenția specialiștilor datorită cercetărilor recente efectuate în vederea unei sinteze (în mai multe volume) a evoluției limbii române. Condușe de Rosetti, lucrările pentru această nouă istorie a limbii române sunt orientate spre o analiză structurală. (Frățilă, 2012 : 71)

Deci, originea limbii române este legată de procesul de formare a poporului roman, asupra căruia s-au manifestat în timp și alte influențe. „Originea limbii române este una dintre cele mai dificile și controversate probleme ale dialectologice istorice ale limbii române. Dificultatea cea mai mare în rezolvarea ei rezidă în lipsă aproape totală a informațiilor istorice pentru perioadă vitregă în care a trăit romanitatea de la Dunărea de jos în timpul migrațiunii popoarelor“ (Frățilă, 2010 : 24).

Noi credem că este foarte important să notăm cum se manifest influențe diferite la limba română și de aceea am dedicat următoarea parte a acestei secțiuni. Această secțiune a fost pregătită conform prezentării profesorului de limba și literatura română Ionel-Dumitru Nedelcu.

3.1. Influența maghiară

Influența maghiară se manifestă după stabilirea maghiarilor în Transilvania, la începutul secolului al X-lea. Din limba maghiară sunt cuvinte care se întâlnesc exclusiv regional (boldă, uiagă) și cuvinte folosite pe întregul teritoriu lingvistic dacoromân ca: belșug, chin, chip, chipeș, gazdă, gând, meșteșug, neam, oraș, uriaș, viclean, a bănuși, a cheltui, a făgădui etc.

Numeroși termeni de origine maghiară, unii dintre cei mai insignifianți pentru o limbă, vor pătrunde în limba română. Pe acest teritoriu, deși mecanismele adaptative nu au avut de suferit, materialul folosit în acest scop a putut cunoaște restructurări și inovații, fapt care se poate constata de-a lungul timpului și urmărind anumite zone în care influența maghiară a fost mai intensă și mai rodnică. Pe teritoriul românesc dominat de maghiari, dintre influențele străine,

inclusiv cea slavă și eliminând mici arii locale, cea mai puternică a fost influența maghiară. În plus, ca urmare a unui continuu proces de emigrare dinspre vest înspre est, valurile de români care părăseau succesiv și neîntrerupt Transilvania, au alimentat cu material lexical de origine maghiară și zona de peste munți, cu tot ceea ce implică aceasta: fonetică, morfologie, semantică (Gafton, 2007 : 4).

3.2. Influența turcă

Influența turcă s-a manifestat în contextul dominației otomane în Peninsula Balcanică, vreme de trei secole. Influența turcă aparține unor straturi distincte în timp și ca importanță (din perioada protootomană, apoi din secolul al XV-lea și, cu intermitențe, până în secolul al XIX-lea). Cuvintele acoperă o arie foarte diversă (viață materială, faună, floră, comerț, toponime etc.), de ex.: acaret, ciorap, cearșeaf, chibrit, chirie, divan, odaie, tavan, cafea, cașcaval, ciulama, ciorbă, chiftea, ghiveci, iahnie, iaurt, sarma, telemea, tutun, basma, maramă, șalvari, dovleac, pătlăgea, zambilă, fildeș, sidef, băcan, cântar, chilipir, ciubuc, bucluc, huzur, maidan.

3.3. Influența greacă

Influența greacă asupra popoarelor balcanice este evidentă prin elenism și ortodoxie, încă din epocile cele mai vechi, iar civilizația greacă a exercitat o influență covârșitoare asupra popoarelor balcanice în tot cursul evului mediu și s-a practicat asupra limbii române în secolele al VII-lea și al VIII-lea, datorită relațiilor cu Imperiul Bizantin. Influența neogreacă a început după căderea Constantinopolului, când mulți cărturari vin în țările române. Ulterior, limba greacă ia locul slavonei în cancelarie și biserică.

Cele mai multe împrumuturi se fac în vremea domniilor fanariote. Din limba greacă (greaca bizantină și neogreacă) avem un număr relativ redus de cuvinte: plicticos, caligrafie, tipografie, tacticos, a chivernisi, a catadicsi, a silabisi, a plictisi etc. Aceasta sunt cuvinte din terminologia ecleziastică (acatist, evanghelie, icoană, liturghie, mănăstire, psalm etc.), termeni din ierarhia feudală (chelar, despot, grămătic, pitar).

Limba greacă a fost întrebuințată chiar și în regiunile latine, așa că frontiera respectivă se referă, în primul rând, la limba scrisă pe monumente. Regiuni ca Macedonia și Tracia au fost bilingve, ca și Dacia Traiană. Bilingvismul apare ca o deducție impusă de cunoașterea realităților balcanice, și explică, în afară de paralelisme în frazeologie dintre limbile balcanice, și calcurile lingvistice.

3.4. Influența albaneză

De asemenea, limba română are un număr disproporționat de vocabular „substrat“, cele sunt elemente considerate de obicei ca rămășițe ale unei populații dacice / ilirice preromane. Indiferent de poziția la care se subscrie, unele dintre cuvintele comune sunt: abure, alb. avull; mînz, mës; scrum, shkrump; vatră, vatrë; pîrau, përrua; copil, kopil; ghiuj, gjysh, etc.

Anumiți istorici, inclusiv Du Nay (1996), au venit la concluzie că numeroasele corespondențe derivă dintre cele două limbi din aceeași limbă veche, Albanezii și-au păstrat limba albaneză (cu toate că, bineînțeles, au evoluat), iar strămoșii românilor au devenit romanizați. Acest tip de „influența substratului“ este susținută de faptul că multe dintre cuvinte aparțin categoriei semantic care nu au fost probabil împrumutate de populația romanizată, dar mai degrabă moștenit dintr-un limbaj strămoșesc, cum ar fi părțile corpului, termenii de rudenie, instrumente, etc.

În notarea grafică, pur convențională și relativ recentă, a limbii albaneze, ë reprezintă un ă sau un î. Substantivele feminine care se termină în ë/ă îl înlocuiesc cu articolul hotărît -a: arma: „arma”; pulpa: „pulpa”; qafa: „ceafa”. „Q“ reprezintă aproximativ un ci- românesc, cum putem auzi în „cireadă”: qepë: „ceapă” (diftongarea română a intervenit recent, după venirea slavilor; așa se face că slavonismul pola dă polë în alb., dar poală în rom., la fel ca în latinismele care o vreme au trebuit să se pronunțe identic, dar care în română au cunoscut aceeași diftongare: pemë: „poamă”, etc.; pemë desemnează însă, în același timp, și pomul, arborele fructifer, fiind simultan „pom” și „poamă”: Një pemë e shëndoshë jep fruta të mira. / Un pom sănătos dă fructe bune (https://dexonline.ro/articol/Despre_legaturile_romanei_cu_albaneza, accesat la data de 10.8.2018).

3.5. Consecințele lexicale ale influenței slave

Popoarele slave din Peninsula Balcanică au intrat în contact cu poporul român încă din începuturile primului mileniu (Rosetti, 1968 : 210).

Cuvintele slavice au intrat în limba română în aproape toate sferele semantice, chiar și în cele care sunt de obicei cele mai rezistente la împrumuturi (rudenie, părțile corpului etc). Acest

poate fi considerat, de fapt, drept un exemplu pentru argumentul lui Du Nay, cu care se conectează cu limba albaneză, care sunt probabil moșteniți și nu împrumutați). Cuvinte românești comune de origine slavă sunt: pravilă, război, prieten, ceas, bolnav, a blagoslovi, hrană, plug, bogat. a citi, a iubi, etc. Cuvântul românesc da, este de origine slavă. Elementul slav ic în limba română reprezintă aproximativ 20% din cele mai elementare elemente lexicale.

În plus, față de multe elemente de vocabular, limba română a împrumutat prefixe și sufixe slavice, multe dintre ele fiind destul de productive și combinate cu elemente din latină: -ne: nebun, nemulțumit; -răs/z: a răzbate, a răzgândi; -ean: sătean; -enie: afuresenie; -ic, -ice: pătic de pat, gaurice de gaură etc.

De asemenea, limba română diferă de limbile sale surori romantice în moduri care implică a deconectarea mai profundă decât diferențele de vocabular simple. În domeniile de morfologie și sintaxa, română prezintă multe caracteristici care o distanțează de rudele occidentale, și, în același timp, să consolideze legăturile sale cu limbile slave și alte limbi balcanice pe care a intrat în contact în timpul secolelor de formare.

Influența slavă asupra limbii române este mai evidentă în morfologie. Alte limbi romanice au de obicei doar un caz în sistemele lor nominale (poate două sau trei în sistemele lor pronominal, cu toate acestea, dar românul are cel puțin două, precum și o treime, care este mai mult sau mai puțin incompletă. Cele două cazuri sunt nominative / accusative și genitive / dative. Tot de origine slavă este și numeralul sută, derivat din limba bulgară suto. Cât privește formarea numeralelor cardinale de 11 până la 19, ar trebui să fim mai cu rezerve când se afirmă cum că formațiile românești ar fi o copie leită a celor slave (http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/cantemir/ist_lrom.pdf , accesat la data de 1.9.2018).

4. LINGVISTICA AREALĂ

O zonă lingvistică este o regiune geografică conținând un grup de trei sau mai multe limbi care au ca rezultat anumite caracteristici structurale de contact, mai degrabă decât ca urmare a unui accident sau a unei moșteniri de la un strămoș comun (Thomason, 2000 : 1).

Caracteristicile teritoriale sunt comune în Balcani, cu, după cum sa menționat mai sus, distribuții variate în limbile balcanice. Iată câteva exemple tipice: există multe împrumuturi de limbă turcă și greacă în (alte) limbi balcanice; printre cele mai răspândite, balcanismul structural este prezența unei vocale centrale înalte sau medii, a pierderea parțială sau totală a infinitivului, articolele postpuse, marcatorii obiectului pleonastic, fuziunea cazul dativ și genitiv, o construcție viitoare formată cu verbul a dori / a vrea și un perfect construcția formată cu verbul a avea (Thomason, 2000 : 5).

Caracteristicile arealului cu o distribuție mai limitată în interiorul zonei lingvistice este o schimbare de la [o] la [u] (în bulgară, română și albaneză), un sufix diminutiv slav -ica (în greacă, română și albaneză), un sufix plural împrumutat în arumaniană din greacă, înlocuirea denumirilor feminine dative cu dative pronumele masculine în macedoneană ca rezultat al influenței albaneze și un caz vocativ în Românesc ca rezultat al influenței slave. (Thomason, 2000 : 6).

Apartenența românei la „uniunea lingvistică balcanică” este o problemă încă disputată. Din punct de vedere lingvistic, originea latină a românei și apartenența ei la „uniunea lingvistică balcanică” nu se contrazic reciproc. Similitudinile structurale cu bulgara vecină, ca și cu albaneza și parțial cu greaca sunt prea evidente și nu pot fi neglijate“ (https://www.philologica-jassyensia.ro/upload/VIII_1_ro_Steinke.pdf, accesat la data de 23.8.2018).

Romanitatea orientală apărută în teritoriile stăpânite de romani în nordul și în sudul Dunării (Peninsula Balcanică) era unitară sub raport lingvistic și se afla în continuitate teritorială sub raport geografic (Saramandu, Nevaci, 2009 : 32).

5. UNIUNEA LINGVISTICĂ BALCANICĂ

Peninsula balcanică este cea mai faimoasă din lume lingvistic, și cel care a primit cea mai mare atenție din partea savanților asupra cea mai lungă perioadă de timp. Limbile sale majore sunt limba română (limba romanică), bulgară, macedonă, și sud-estice dialectice ale sârbilor (toate sunt limbi slave); albaneză; greacă; poate dialectele balcanice de limba romani (o limbă indicată); și dialecte ale turcilor care sunt vorbită în Balcani. Toate aceste limbi, cu excepția turcilor, aparțin indo-europeanului limba maternă.

Trubeckoj, care a dat definiția generală a uniunii de limbi, a împărțit caracteristicile comune în 4 grupuri mari: caracteristici fonetice, morfologice, sintactice și cele lexicale; totuși, caracteristicilor lexicale nu le-a acordat o atenție specială. Sanfeld vorbește despre concordanțe generale. Kopitar consideră caracteristicile gramaticale mai importante decât cele lexicale, plecând de la comparația între limbile albaneză și română (Golubović, 2009 : 55).

În 1968 Rosetti explică, prin criteriul balcanic, trăsăturile caracteristice ale limbii române, din domeniul foneticii, al morfologiei și al sintaxei. Deci, există multe caracteristici comune limbilor balcanice, în toate structurile lingvistice, unele fiind cele mai discutate între lingviști. Joseph folosește o listă a acestor caracteristici, în primul rând:

a) Caracteristici fonologice - absența de caracteristici, ca de exemplu nazalizarea și durata, în articularea vocalelor; prezența vocalei centrale

b) Caracteristici morfologice- articol hotărât enclitic, viitorul invariant, derivat din verbul a vrea, confuzia genitivului cu dativul, comparația analitică

c) Trăsăturile sintactice- cea mai evidentă legătură din punct de vedere sintactic se poate găsi

în cazul limbii române, care în domeniul sintaxei propoziționale prezintă aceleași fenomene ca și limba albaneză (Joseph, 1999 : 4).

1) Fonologie

Nu există dezvoltări fonologice caracteristice limbilor balcanice ca grup. Printre diferiții candidați pentru acest statut au fost prezența schwa stresată; rotacism; un sistem simplu cu cinci vocale (a, e, i, o, u); lipsa caracteristicilor suprasegmentale cum ar fi lungimea, tonul și nazalitatea; etc. „Fenomenul rotacismului, când sonanta n din cuvintele de origine latină (în afară de nn) a trecut în r sau și l-a alăturat pe r: manus – mărul, (mîinile), menre – mine, canutus – cărunț. De exemplu, cuvîntul rană (v. sl. рѣна) n-a suferit astfel de modificări fonetice și n-a devenit rînă sau rînă” (http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/cantemir/ist_lrom.pdf, accesat la data de 1.9.2018). „Rotacismul lui -n- simplu intervocalic în elementele de origine latină, fenomen dialectal propriu deja românei primitive, în concepția lui Ivănescu, nu a apărut independent în istroromâna și în unele graiuri dacoromâne” (Frățilă, 2017 : 8).

„Aparținerea la uniunea lingvistică balcanică este caracterizată de caracteristica fonologică – existența de vocală [ə], reprezentată în dialecte românești și alte romane ca „ă”, în albaneză și „ë”, în bulgară ca „ѣ” (Tomić, 2003 : 4). Deci, crearea unei vocale neaccentuate cu un timbru aproape identic în română, albaneză și în bulgară este o trăsătură caracteristică în ceea ce privește o fonologie. „Termenul „vocale centrale” pentru „ă” și „î” a fost utilizat pentru prima dată de către S. Pușcariu în prefața la „Atlasul lingvistic român” (Sala, 2001 : 641).

Astfel, de exemplu, schwa stresată, care se găsește în multe, dar nu toate, limbile și dialectele balcanice, are origini diferite nu numai în limbile individuale, ci și în dialectele unei singure limbi.

2) Eliminarea declinării nominale

Eliminarea declinării nominale este o caracteristică adesea citată ca un balcanism tipic, iar pentru slavă aceasta este cu siguranță situația. Când slavul a intrat în Balcani, a avut toate cazurile inflexionale moștenite de la indo-europeni, cu excepția ablativului (care fuzionase cu genitivul și, în majoritatea cazurilor, și-a înlocuit dezința).

La începutul secolului al XX-lea, exista o regiune care se întindea din Macedonia de Est și din zonele adiacente ale Greciei în vestul Bulgariei, unde dialectele locale eliminau toate

vestigiile decăderii nominale, cu excepția pronumelor în care s-au păstrat unele acuzative și dative. Pe de altă parte, limba română este unic printre limbile în păstrarea unei anumite declinări nominale, opoziția de bază fiind nominativ / acuzativ vs. dativ / genitiv. Grecii și albanezii au cel puțin unele acuzative distincte și dative / genitive în sistemele lor nominale.

„Limba albaneză are, de asemenea, un plural distinct ablativ indefinit, iar urmele unui locativ au supraviețuit în perioada modernă. Este de remarcat, de asemenea, ca în albaneză, în timp ce desinențele dativului și genitivului sunt identice (cu excepția pluralului ablativ tocmai menționat), genitivul este întotdeauna precedat de o particulă de concord“ (Demiraj, 1986, p. 257).

3) Formele genitive și dative

Toate limbile balcanice au avut la un moment dat un caz distinct, genitiv și dativ, formele nominale și pronominale. Limbile moderne, cu toate acestea, au fuzionat ambele aceste cazuri, folosind o formă morfologică pentru a reprezenta ambele.

În cazul românesc, nominal există, dar este marcată numai pe substantive singulare feminine, astfel încât casă, randamentele cazul „unei case“ în cazul genitiv / dativ. În alte genuri (și, de asemenea, în anumite feminine), cazul este marcat numai pe acele formulare care au un articol definit atașat (așa marcajul de caz este mai des decât tehnic pe articolul definit: lupul, lupul, al lupului). Dar limba română a păstrat de fapt cazul latin decât oricare altă limbă românească, care reprezintă doar caz în sistem pronominal. În bulgară și macedoneană, formele dative și genitive sunt create prin simpla adăugare a unei prepoziție, care este aceeași atât pentru genitiv, cât și pentru dativ.

a. R: I-am dat cartea Mariei. / Este cartea Mariei.

b. В Дадох книгата на Мери:. / книгата е на Мери .

c. Al: Ia dhashë librin Marisë. / Është libri i Marisë.

e. G: έδωσα το βιβλίο της Μαρίας. / Είναι το βιβλίο της Μαρίας (Faucheux, 2006 : 32).

4) Folosirea articolului hotărât enclitic

Articolul hotărât (numit și articol hotărât propriu-zis) arată un obiect cunoscut vorbitorului, iar spre deosebire de celelalte articole, nu apare ca un cuvânt de sine stătător și este alipit la sfârșitul unui substantiv (enclitic) -l, -le, -a, -i, -lui, -lor, cu excepția articolului lui – care apare ca un cuvânt separat (proclitic), de regulă înaintea substantivelor care denumesc nume de persoane. Articolul hotărât se acordă în gen, număr și caz cu substantivul pe care îl însoțește (<http://gramaticalimbiiromane.ro/morfologia/parti-vorbire-flexibile/articolul/articolul-hotarat/>, accesat la data de 17.8.2018).

Articolul definitiv postpus este probabil cel mai bine cunoscuta caracteristica morfologică a uniunii lingvistice balcanice. Rețineți că româna este singura limba romanică care are un articol clarificat enclitic (deși acest lucru se găsește în limbile scandinave germane) și că articolele sunt în mare parte absente în limbe slave, în afară de limba bulgară, macedoneană și cel mai estic dialectul din sârbă. Albaneză nu are rude vii în subfamilia sa, iar limba greacă nu participă la acest lucru caracteristică (folosește un articol gratuit, pretins: o anthropos, „omul“) (Faucheux, 2006 : 32).

5) Redimensionarea obiectului

Toate limbile balcanice folosesc pronumele acuzative și dative resumptive, care sunt de acord în cazul unui număr de gen cu anumite obiecte directe și indirecte, un fenomen care, în lingvistica balcanică, este numit în mod obișnuit redimensionarea obiectului.

Fiecare dintre limbile balcanice are reguli diferite cu privire la momentul în care se așteaptă sau se impune o reducere a obiectului. Astfel, de exemplu, conform normei macedonene, toate obiectele directe și toate cele indirecte trebuie să fie reduse, în timp ce conform normei bulgare, redimensionarea este, în general, retrogradată actualizării în colocviu și nu este permisă în scrierea formală.

Așa cum a arătat Kallulli în 1999, funcțiile de redimensionare a obiectului oferă o actualizare în limbile greacă și albaneză, dar cele două limbi diferă, în măsura în care redundarea este uneori necesară în albaneză atunci când este facultativă în limba greacă.

Dialectele urmează exemplul limbii de contact dominante: greacă în Grecia și macedoneană în Macedonia. Meglenoromană se comportă de asemenea ca macedoneană. Cu toate acestea, în

România, redimensionarea se limitează la pronumele definite sau personale, obiectele preverbale definitive directe și toate obiectele substanțiale indirecte, și obiectele postverbale guvernate de pe (adică, oamenii).

Dublarea se găsește în întreagă uniunea lingvistică balcanică și este de obicei folosită pentru a pune, accentul, concentrarea sau actualitatea asupra unui anumit material. În limba română, dublarea este obligatorie atunci când sunt implicate obiecte animate (deși toate limbile balcanice prezintă astfel de caracteristici, cel puțin într-o oarecare măsură). Iată propoziția „Îl văd pe George“.

- a. R: Îl văd pe George.
- b. B: Виждам го Джордж. (varianta colocvială în propoziții SVO, dar obligatorie în propoziții de obiecte actualizate: Джордж го Виждам).
- c. Al: I shikoj Gjergjin.
- d. G: τον βλέπω τον Γιώργο (Faucheux, 2006 : 32).

6) Viitorul

Limbile balcanice indoeuropene au dezvoltat toate modelele analitice inovatoare, folosind particule derivate din verbe native, ceea ce înseamnă „a vrea“. Ca și în înlocuirea infinitivelor cu subjunții analitice, cu care este legată formarea viitoare, pentru acele limbi pentru care avem atestările, putem vedea că principalele procese care au condus la formele actuale au avut loc în perioada otomană (Asenova, 2002, p. 214).

Deși în Evul Mediu sunt atestate viitoarele construcții de tipul „a vrea“ + infinitiv pentru limbile greacă, românească și slavă, numai în Balcani acest tip de marcare viitoare a devenit unicul sau dominantul paradigmei (Faucheux, 2006 : 33).

Viitorul în toate limbile balcanice este exprimat în mod analitic. Toți folosesc același model, probabil din nou modelat de limba greacă și cea a acestora dezvoltarea proprie. Acest model folosește verbul "la voință, la dorință" urmat de verbul, de obicei în subjunctiv. În majoritatea limbilor balcanice, forma inițial însemna „pentru voință“ a evoluat într - o formă invariantă care marchează viitorul durată (marcată în după exemple ca viitorul complementar). Unii, inclusiv românii, au păstrat forma conjugată în limba literară standard:

- a. R: O să văd.
- b. B: Ще видя.
- c. Al: Do të shikoj.
- d. G: Θα δω.
- e. S: Ja ću da vidim (Faucheux, 2006 : 35).

„Viitorul anterior este format dintr-o combinație de marcarea imperfectă și marcarea viitoare, cu limbile individuale care prezintă diferențe în ceea ce privește locul în care două marcaje apar în paradigmă. Această construcție a înlocuit condiționările mai vechi moștenite în albaneză, greacă, balcanică, balcanică slavă și româna, în unele cazuri doar parțial, în altele complet. Combinația marcajului viitor + marca preterită are și funcții condiționate în limba turcă“ (Erdal, 2004 : 270).

Ca și în cazul formării viitoare, aceste evoluții în limbile balcanice indo-europene s-au format în perioada otomană.

7) Pierderea infinitivului

„Pierderea infinitivului“, a ajuns doar la maxim finalizarea în unele dintre limbile balcanice: albaneză, macedoneană și greacă. De fapt, această inovație se crede că a apărut din limba greacă, care înlocuise deja infinitiv cu subjunctivul prin perioada în care Noul Testament a fost scris. În Bulgară, dialectul românesc aromâna și multe dialecte sârbești, totuși au dispărut.

Și în România modernă, standardul scris limba include infinitivul, dar limba vorbită a înlocuit-o în mod omniprezent cu conjunctivul. Acest fenomen este de asemenea observat în dialectele turce vorbite în Bulgaria, dar nu deloc în turcă standard. Iată propoziția „Vreau să scriu“, care este redată mai mult sau mai puțin „Vreau să scriu [+ subjunctiv]“.

- a. R: Vreau să scriu.
- b. B: Искам да пиша.
- c. Al: Dua të shkruaj.
- d. G: Θέλω να γράψω.
- e. S: Želim da pišem (Faucheux, 2006 : 33).

8) Înlocuirea infinitivului cu un conjunctiv analitic

Toate limbile balcanice au capacitatea și tendința de a folosi un verbul pentru a exprima o comandă ușoară, sugestie, dorință sau intenție. Toate limbile balcanice indo-europene au subjunctive analitice care au înlocuit infinitivele anterioare. Aceste subjuncții analitice, care se formează prin intermediul unei particule native sunt optative sau desiderative.

Înlocuirea infinitivului cu un subjunctiv analitic a fost un proces realizat în diferite grade în diferitele limbi balcanice. Astfel, infinitivul moștenit a dispărut complet în vestul macedonean, torlacul și romani. Reziduurile formei, dar nu funcția, supraviețuiesc în limba greacă modernă în formarea seriilor perfecte. În unele părți ale Macedoniei sud-estene, meglenoromane și bulgare, infinitivul supraviețuiește în câteva expresii (Faucheux, 2006 : 33).

Trebuie reținut faptul că infinitivul este înlocuit în limbile balcanice într-un mod regulat prin structurile subordonate introduse de:

- a. R: să
- b. B: да
- c. Al: të
- d. G: να (Banfi, 1985 : 43).

Iată câteva exemple:

- a. R: Să te duci!
- b. B: да отидеш!
- c. Al: Të shkosh!
- d. G: να πας!
- e. S: Da ideš!

9) Gradarea analitică

Gradarea analitică în Balcani este o altă trăsătură pentru care evoluțiile definitive au avut loc în perioada otomană. Deși unele analize s-au dezvoltat în slavă în afara Balcanilor, aceste modele sunt diferite, iar dialectele non-balcanice sunt destul de conservatoare în acest sens, arătând că dezvoltarea slavă balcanică a avut loc în contact cu celelalte limbi balcanice (Faucheux, 2006 : 32).

10) Numerele 11-19

Toate limbile balcanice de bază formează numerele 11-19 folosind paradigma „numărul spre zece“. Aceasta se datorează, probabil, influenței slave, așa cum este răspândit în estul și vestul limbilor slave, precum și în limbile sudice vorbite în Balcan (odinnadcat rus, edin-na-desăt, unu pe zece), "unsprezece", ceena jedenáctka (unsprezece-zece). De asemenea, este absent în limbile romanice, cu excepția de limba română, precum și în greacă (spaniolă o dată, franceză derivată din latină undecim, unul-zece; éndeka în greacă se formează în același mod).

- a. R: unsprezece (unu-spre-zece, spre este un reflex de lat. super)
- b. B: одинадесет (edin-na-deset)
- c. Al: njëmbëdhjetë (një-mbë-dhjetë)
- d. G: έντεκα
- e. S: jedanaest (jedan-na-deset) (Fauchaux, 2006 : 36).

6. LIMBA ROMÂNĂ FAȚA DE CELELALTE LIMBI DIN PENINSULA BALCANICĂ

În acest capitolul noi vom vorbi despre conexiune lexicală cu alți limbi balcanice. Acest este foarte important pentru că arată contactul comun.

Împrumuturile lexicale, care include adoptarea a cuvintelor individuale, precum și traducerea părții constitutive sau ideile lor pot fi găsite în orice limbă și este cel mai frecvent efect al contactului lingvistic (Faucheux, 2006 : 10).

Primul lingvist care a observat similarități între limbile balcanice a fost Kopitar în 1820, deși teoria lingvistică a fost dezvoltată abia în anii 1930 prin operele lui Waigand și Sandfeld. Conceptul de uniunea lingvistică balcanică a fost creat de Trubetzkoy și Jakobson în 1928, ca ilustrare a conceptului general de uniune lingvistică (Sprachbund). În România, Rosetti și Graur au contribuit mult în domeniul lingvisticii balcanice (Golubović, 2009 : 66).

Un număr de fenomene fonetice românești sunt considerate împrumuturi din limba dacă și din limbile slave. Evoluția ks, kt > ps conține o transformare a velarei de care ar putea fi responsabil substratul (Coteanu, 1970 : 189).

În cazul unei conviețuiri între români și albanezi în Balcani, rezultatul ar fi trebuit să fie o limbă comună sau înrudită și nu două limbi total diferite. În realitate, cuvintele comune limbii române cu albaneza - de fapt în număr mult mai mare decât s-a crezut până acum - nu sunt împrumuturi reciproce, ci sunt, în primul rând, moșteniri luate și de una și de cealaltă limbă din fondul lingvistic străvechi indo-european carpato- balcanic. Pe aceeași linie, Rosetti în lucrarea sa “Istoria limbii române”, sublinia că prezența în limba română a unui număr de cuvinte ce se regăsesc și în albaneză, “nu implică în mod necesar contactul dintre strămoșii românilor și strămoșii albanezilor (Rosetti, 1960 : 126).

„Confuzia dativului cu genitivul este panbalcanică și, cu siguranță, constituie o tendință comună a Uniunii Balcanice, cu toate că extinderea unuia dintre cele două cazuri asupra altuia are loc și în alte limbi. În orice caz, ea este mai puțin tipică pentru limbile romanice, care diferențiază cele două forme, deși acolo ele au caracter analitic (genitivul introduce prepoziția de, iar dativul – continuatoarele lui ad). În afară de aceasta, în limbile Uniunii Balcanice

declinarea cuprinde maxim trei forme cazuale. În plus, în toate aceste limbi, în afară de neogreacă, articolul hotărât este postpus“ (Klimkowsky, 2012 : 228).

Un exemplu de conexiune este cea a așa-zisei „legături balcanice“ între română, bulgară și albaneză, constând în articolul hotărât care este un sufix adăugat la sfârșitul cuvintelor în loc de o particulă independentă ca în majoritatea limbilor indo-europene. Această legătură se poate explica prin influența iliro-traco-dacă la toate aceste popoare (limba albaneză fiind derivată din limba ilirică, limba română a avut influențe dacice, iar limba bulgară a avut influențe tracice) (https://ro.wikipedia.org/wiki/Conexiuni_între_limba_română_și_limba_bulgară, accesat la data de 2.8.2018). De exemplu, în româna, formatul vocativ vizează substantive feminine, o finală // - o // (nominativă în // - a // sau // - ă //), este împrumutată de la țările vecine limbile slave (nici latine clasice, nici vulgare nu au avut un vocativ distinct pentru substantive feminine).

Privitor la limba română, dialectul aromân este cel mai însemnat în domeniul lingvisticii balcanice, și în măsură mai mică dialectul meglenoromân. Dialectul istroromân rămâne în afară de uniunea lingvistică balcanică, sau în afară de sprachbunden (Joseph, 1999 : 15).

7. DESPRE CORPUSUL NOSTRU: Biblie, Geneza 1

Corpusul nostru este prima parte Genezei din Biblie. Noi am ales acest text din cauza disponibilității în toate limbile. Deci, noi am folosit traducerea Bibliei lui Dumitru Cornilescu în limba română. Am găsit versie Bibliei în limba bulgară din anii 1940 și am utilizat versie Bibliei în albaneza din anii 1884. Am citit Biblie în limba sârbă datorită traducerii lui Emilijan Čarnić, iar Biblie în limba greacă modernă care am folosit-o este traducerea lui Spyros Filos din anii 1994.

8. CORPUS

R: 1La început, Dumnezeu a făcut cerurile și pământul. 2Pământul era pustiu și gol; peste fața adîncului de ape era întunec, și Duhul lui Dumnezeu se mișca pe deasupra apelor. 3Dumnezeu a zis: „Să fie lumină!“ Și a fost lumină. 4Dumnezeu a văzut că lumina era bună; și Dumnezeu a despărțit lumina de întunec. 5Dumnezeu a numit lumina zi, iar întunecul l -a numit noapte. Astfel, a fost o seară, și apoi a fost o dimineață: aceasta a fost ziua întâi.

6Dumnezeu a zis: „Să fie o întindere între ape, și ea să despartă apele de ape.“ 7Și Dumnezeu a făcut întinderea, și ea a despărțit apele cari sînt dedesuptul întinderii de apele cari sînt deasupra întinderii. Și așa a fost. 8Dumnezeu a numit întinderea cer. Astfel, a fost o seară, și apoi a fost o dimineață: aceasta a fost ziua a doua. 9Dumnezeu a zis: „Să se strîngă la un loc apele cari sînt dedesuptul cerului, și să se arate uscatul!“ Și așa a fost. 10Dumnezeu a numit uscatul pământ, iar grămada de ape a numit -o mări. Dumnezeu a văzut că lucrul acesta era bun.

B: 1В начало Бог създаде небето и земята. 2А земята беше пуста и неустроена; и тъмнина покриваше бездната; и Божият Дух се носеше над водата. 3И Бог каза: Да бъде светлина. И стана светлина. 4И Бог видя, че светлината беше добро; и Бог раздели светлината от тъмнината. 5И Бог нарече светлината Ден, а тъмнината нарече Нощ. И стана вечер, и стана утро, ден първи.

6И Бог каза: Да бъде простор посред водите, който да раздели вода от вода. 7И Бог направи простора; и раздели водата, която беше под простора, от водата, която беше над простора; и стана така. 8И Бог нарече простора Небе. И стана вечер, и стана утро, ден втори. 9И Бог каза: Да се събере на едно място водата, която е под небето, та да се яви сушата; и стана така. 10И Бог нарече сушата Земя, а събраната вода нарече Морета; и Бог видя, че беше добро.

Al: 1Në fillim Perëndia krijoi qiejt dhe tokën. 2Toka ishte pa trajtë, e zbrazët dhe errësira mbulonte sipërfaqen e humnerës; dhe Fryma e Perëndisë fluturonte mbi sipërfaqen e ujërave. 3Pastaj Perëndia tha: "U bëftë drita!". Dhe drita u bë. 4Dhe Perëndia pa që drita ishte e mirë; dhe Perëndia e ndau dritën nga errësira. 5Dhe Perëndia e quajti dritën "ditë" dhe errësirën "natë". Kështu erdhi mbrëmja e pastaj erdhi mëngjesi: dita e parë.

6Pastaj Perëndia tha: "Le të jetë një kupë qiellore mes ujërave, që t'i ndajë ujërat nga ujërat". 7Dhe Perëndia krijoi kupën qiellore dhe ndau ujërat që ishin poshtë saj nga ujërat që ishin sipër saj. Dhe kështu u bë. 8Dhe Perëndia e quajti kupën qiellore "qiell". Kështu erdhi mbrëmja,

pastaj erdhi mëngjesi: dita e dytë. 9Pastaj Perëndia tha: "Ujërat që janë nën qiellin të grumbullohen në një vend të vetëm dhe të shfaqet tera". Dhe kështu u bë. 10Dhe Perëndia e quajti terën "tokë" dhe grumbullimin e ujërave "detë". Dhe Perëndia pa që kjo ishte mirë.

G: 1Στην αρχή δημιούργησε ο Θεός τον ουρανό και τη γη.

2Η δε γη ήταν άμορφη και έρημη· και σκοτάδι υπήρχε επάνω στο πρόσωπο της αβύσσου. Και Πνεύμα Θεού φερόταν επάνω στην επιφάνεια των νερών.

3Και είπε ο Θεός: Ας γίνει φως· και έγινε φως· 4και είδε ο Θεός το φως ότι ήταν καλό· και διαχώρισε ο Θεός το φως από το σκοτάδι· 5και ο Θεός ονόμασε το φως Ημέρα· και το σκοτάδι το ονόμασε Νύχτα.

Και έγινε εσπέρα, και έγινε πρωί, ημέρα πρώτη.

6Και είπε ο Θεός: Ας γίνει στερέωμα ανάμεσα στα νερά, και ας διαχωρίζει τα νερά από τα νερά. 7Και δημιούργησε ο Θεός το στερέωμα, και διαχώρισε τα νερά που ήσαν κάτω από το στερέωμα από τα νερά που ήσαν επάνω από το στερέωμα. Και έγινε έτσι. 8Και ονόμασε ο Θεός το στερέωμα ουρανό.

Και έγινε εσπέρα, και έγινε πρωί, ημέρα δεύτερη.

9Και είπε ο Θεός: Ας μαζευτούν τα νερά που είναι κάτω από τον ουρανό σε έναν τόπο, και ας φανεί η ξηρά. Και έγινε έτσι. 10Και ονόμασε ο Θεός την ξηρά Γη· και τη συγκέντρωση των νερών ονόμασε Θάλασσες· και είδε ο Θεός ότι ήταν καλό.

S: 1 U početku stvori Bog nebo i zemlju. 2 A zemlja beše bez obličja i pusta, i beše tama nad bezdanom; i duh Božji dizaše se nad vodom. 3 I reče Bog: Neka bude svetlost. I bi svetlost.

4 I vide Bog svetlost da je dobra; i rastavi Bog svetlost od tame. 5 I svetlost nazva Bog dan, a tamu nazva noć. I bi večer i bi jutro, dan prvi.

6 Potom reče Bog: Neka bude svod posred vode, da rastavlja vodu od vode. 7 I stvori Bog svod, i rastavi vodu pod svodom od vode nad svodom; i bi tako. 8 A svod nazva Bog nebo. I bi večer i bi jutro, dan drugi.

9 Potom reče Bog: Neka se sabere voda što je pod nebom na jedno mesto, i neka se pokaže suvo. I bi tako. 10 I suvo nazva Bog zemlja, a zborišta vodena nazva mora; i vide Bog da je dobro.

9. ANALIZA

9.1. Articolul hotărât postpus

„În limba română, articolul hotărât se acordă în gen, număr și caz cu substantivul pe care îl însoțește:

	Sg.			Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N. / A.	-l (băiatul) -le (buretele)	-a (fata)	-l (avionul)	-i (băieții, bureții)	-le (fetele)	-le (avioanele)
G. / D.	-lui (băiatului); lui Mihai	-i (fetei); lui Carmen	-lui (avionului)	-lor (băieților)	-lor (fetelor)	-lor (avioanelor)
V.	-le (băiatule!)	Fato!	-	-lor (băieților!)	-lor (fetelor!)	-

Tabelul 1. Limba română, articolul hotărât (<http://gramaticalimbiiromane.ro/morfologia/parti-vorbire-flexibile/articolul/articolul-hotarat/>, accesat la data de 15.8.2018)

„Articolul hotărât se adaugă direct la sfârșitul substantivului, formând cu acesta o singură unitate sonoră și grafică. Deci, articolul hotărât la masculin, numărul singular se leagă de substantiv prin sunetul de legătură *u*, și se scrie cu cratimă în locul unde se face sudura când se citează fără substantivul la care e alipit“ (<https://www.gimnaziu.info/substantivul-articolul-hotarat-articolul-nehotarat>, accesat la data de 15.8.2018).

„În limba bulgară există un articol definit/hotărât care are forma unui sufix atașat de un substantiv. Dacă substantivul stă împreună cu un adjectiv, doar adjectivul primește terminația articolului hotărât. Există patru articole hotărâte la singular:

- a. Substantive masculine, care se termină cu o consoană, primesc sufixul *-ЪТ/-ЯТ*, când reprezintă subiectul în propoziție, și numai sufixul *-а/-я*.

- b. Substantivele feminine, care se termină în –a/–я (cele mai multe dintre ele sunt de asemenea feminine), folosesc sufixul –та.
- c. Substantivele, care se termină în –e/–o , primesc sufixul –то.
- d. Articolul hotărât la plural este pentru toate substantivele –те, în afara celor a căror formă de plural se termină în –те, a, acestea primesc în loc un –та“ (<http://lingvo.info/ro/lingvopedia/bulgarian#>, accesat la data de 16.8.2018).

În limba greacă, la singular și plural, declinarea articolului hotărât arată astfel:

	Sg.			Pl.		
	m.	f.	n.	m.	f.	n.
N.	ο	η	το	οι	οι	τα
G.	του	της	του	των	των	των
D.	τῷ	τῇ	τῷ	τοῖς	ταῖς	τοῖς
A.	τον	τη(ν)	το	τους	τις	τα
V.	-	-	-	-	-	-

Tabelul 2. Limba greacă, articolul hotărât

(http://www.obinfonet.ro/docs/gk/resgk/greaca_book-2009.pdf, p.25, accesat la data de 17.8.2018).

„Articolul hotărât se acordă în gen și număr cu substantivul. În mod caracteristic, articolul neutru are aceeași formă a nominativ și acuzativ, singular și, respectiv, plural. La genitiv și dativ el este identic cu articolul masculin. Toate articolele au un punct comun remarcabil: la genitiv plural toate au aceeași formă - των. La masculin și feminin marca acuzativului singular este terminația - ν (τον, τη(ν)) iar la plural, terminația - ν (των). Marca dativului singular este iota subscris τῷ, τῇ. La plural, marca dativului este tot iota, dar nu subscris, ci distinct alăturat, τοῖς, ταῖς. La dativ și genitiv articolele au accent circumflex, iar la nominativ, acuzativ au accent ascuțit; în propoziție acesta devine accent grav“ (http://www.obinfonet.ro/docs/gk/resgk/greaca_book-2009.pdf, p.27, accesat la data de 17.8.2018).

„Aproape toate adjectivele calificative în limba sârba au o formă scurtă și una lungă. Cea scurtă se caracterizează prin terminație consonantică la masculin nominativ singular, iar cea lungă se obține prin adăugarea lui -i la forma scurtă: bogat > bogati „bogat”. În cazul lor, forma scurtă este nedefinită, iar cea lungă – definită. Acesteia îi corespunde în română adjectivul substantivat, articulat cu articol hotărât sau cu articol demonstrativ“ (https://www.wikizero.com/ro/Limba_sârbă, accesat la data de 17.8.2018).

Articolele hotărâte în română -i și -le nu există în albaneză. În albaneză, substantive au o formă dacă substantivul este nehotărât și o altă formă dacă substantivul este hotărât.

Română	Bulgară	Albaneză	Greacă	Sârbă
cerurile	небето	qiejt	τον ουρανον	nebo
pământul	земята	tokën	την γην	zemlju
adâncului	бездната	humnerës	της αβυσσου	bezdanom
apelor	водата	ujërave	των υδατων	vodom
lumina	светлината	drita	το φως	svetlost
întunerecul	тъмнината	errësirën	το σκοτος	tamu
întinderii	простора	kupën	του στερεωματος	svodom
uscatul	сушата	tera	η ξηρα	suvo
grămada	събраната	grumbullimin	το συναγμα	zborišta

Tabelul 3.

Tabelul 3. reprezintă articolele hotărâte în cinci limbi balcanice, română, sârba, bulgara, albaneza și greaca. Teoria de mai sus este confirmată cu ajutorul cercetării la corpus de primul parte Genezei din Biblie.

9.2.Vocala centrală

Principalele caracteristici fonologice se poate constata în prezența unei vocale centrale neclintite, o vocala centrală schwa / ə / adică vocala *ă* în româna, vocala *ë* în albaneza și vocala *ъ* în bulgara.

Vocalismul românesc cunoaște trei vocale centrale: *a*, *ă* și *â*. Româna este singura dintre limbile romanice cu o serie centrală completă.

Termenul „vocale centrale” pentru „ă” și „î” a fost utilizat pentru primă data de către S. Pușcariu în prefața la „Atlasul lingvistic român”, Partea I, vol. I, Cluj, 1938. În unele graiuri dacoromâne opoziția de apertură are tendința de a se neutraliza în poziție finală, că urmare a închiderii lui *ă* în *î* (Sala, 2001 : 641). Mai jos vom da exemple pe care le-am găsit în corpusul nostru.

Română	Bulgară	Albaneză
făcut	създаде	Perëndia
pământul	тъмнина	tokën
adâncului	бъде	zbrazët
despărțit	първи	errësira
întîi	събере	sipërfaqen
strîngă	събраната	humnerës
grămada		ujërave
mări		bëftë
		dritën
		mbrëmja
		mëngjesi
		kupën
		Kështu
		nën
		terën

Tabelul 4.

Noi am observat că sârba și greaca nu au vocale centrale.

9.3. Dativul exprimat prin prepoziție „la“

„În ceea ce privește evoluția ulterioară a declinării „balcanice”, se poate observa, cel puțin în ultimele două secole, o intensificare a tendințelor analitice. Mecanismele de trecere de la declinarea sintetică la cea analitică nu sunt identice, dar printre noile construcții se poate indica cel puțin una cu o circulație mai largă, „balcanică” – dativul exprimat prin prepoziția *la* (sau echivalentele ei în alte limbi) cu acuzativul“ (Klimkowsky, 2012 : 229).

În limba bulgară, singurul mijloc de exprimare a dativului este construcția cu *на*, cum arată exemplul:

R: Dumnezeu a zis: „Să se strîngă *la* un loc apele cari sînt dedesuptul cerului”

B: И Бог каза: Да се събере *на* едно място водата, която е под небето

9.4. Înlocuirea infinitivului prin conjunctiv

„În ceea ce privește înlocuirea infinitivului prin conjunctiv, acest fenomen este cunoscut în bulgara și în albaneza. Construcția cu conjunctivul înlocuiește infinitivul. În româna este folosit, după cum exemplifica Al. Rosetti, „vreau să mănânc”, în timp ce sintagma „vreau a mânca” este imposibilă astăzi. Tendința generală de înlocuire de infinitivului cu conjunctivul se reflectă în eliminarea, în limba română, a infinitivului din acest tipar încă viu în secolul al XIX-lea. Greaca modernă nu cunoaște infinitivul, pe când în română întrebuințarea *и* se limitează construcții cu verbe modale cu subiect identic” (Dietrich, 2002 : 109).

Aici sunt câteva exemple de pierderea infinitivului:

R: și să se arate uscatul

B: та да се яви сушата

Al: dhe të shfaqet tera

G: και ας φανη η ξηρα

10. CONCLUZIE

Limbile balcanice împărtășesc anumite asemănări notabile datorită proximității geografice a țărilor în care se vorbește. De-a lungul timpului, ei s-au influențat unul pe altul, în ciuda apartenenței la familii de limbi separate.

Uniunea lingvistică balcanică este numele dat unor similarități în gramatică, sintaxă, vocabular și fonologie găsite în limbile balcanice. Pentru lingviști, trăsăturile pe care româna le are în comun cu alte limbi balcanice au constituit dintotdeauna un subiect mare de interes.

Comparând sistemele de declinare al limba albaneză cu cele balcanoromanic și balcanoslav, ajungem la concluzia că diferitele variante ale tipului de declinare descris mai sus apar în toate limbile uniunii balcanice.

Deci, sincretismul considerat în particular din Balcani este fuziunea dintre dativ și genitiv. Din punct de vedere istoric, însă, genitivul a înlocuit dativul în greacă și dativul a înlocuit genitivul în albaneză, romanică și slavă. Putem să concludem că originea limbii române este legată de procesul de formare a poporului român, proces de sinteză daco-romană, asupra căruia s-au exercitat în timp și alte influențe.

Elementul slav din limba română împreună cu cele balcanice contribuie la crearea caracterului particular al limbii române, cuvinte și expresii comune cu albaneza, bulgara, greaca și turca, care sunt neîntâlnite în celelalte limbi romanice.

Limba bulgară face parte din uniunea lingvistică balcanică și prezintă mai multe inovații lingvistice care o disting de celelalte limbi slave (în afară de macedoneană), spre exemplu, eliminarea declinării nominale, folosirea articolului hotărât enclitic, lipsa formelor de infinitiv, cât și păstrarea și dezvoltarea sistemului verbal din slava veche.

Comparând și analizând articolele hotărâte, putem să concludem că am identificat și verificat elemente comune și diferite în textul paralel. Existența articolului și, în primul rând, poziția sa la sfârșit de cuvânt în albaneză, bulgară și română este considerat unul dintre cele mai importante balcanisme.

De asemenea, noi am analizat o vocala centrală și am găsit multe exemple în româna, bulgara și albaneza în corpus nostru. Trebuie să subliniem că pierderea infinitivului este o caracteristică comună limbilor balcanice.

Din cauza caracteristicilor și similitudinilor lingvistice, care le-am dovedit în cercetarea, limbă româna este o limbă balcanică.

Am ales acest subiect pentru că limbă română ocupă o poziție care îl face deosebit de interesant pentru lingviști, deci permite efectuarea mai multor tipuri de comparații esențiale. În primul rând, comparațiile a natura genetică sunt posibile, care se referă la limba română în contextul acestor limbi cel mai îndeaproape legate de aceasta, și privesc astfel limba română față de celelalte limbi romane. Al doilea, pot fi făcute comparații care sunt de natură geografică, care țin de contextul românesc a vecinilor săi lingvistici și, prin urmare, privirea sa în raport cu celelalte limbi balcanice.

În următorul studiu ar fi bine să facem acest lucru pe un corpus mai mare.

11. BIBLIOGRAFIE

Cărți și articole:

ASENOVA, P. (2002). *Balkansko ezikoznanie* (2nd ed.). Veliko Tărnovo: Faber.

BANFI, E., *Linguistica balcanica*, Bologna: Zanichelli, 1985

BRÂNCUȘI, GR. Problemele substratului limbii române, Editura Academiei, LR, LXII, Nr. 4, București, 2013, p. 417-423

COJOCARU, D., *Romanian Grammar*, SEELCR, 2003

COTEANU, I., Dănăilă, I. Introducere în lingvistica și filologia românească: Probleme, bibliografie, Editura Academiei Republicii Socialiste Româna, 1970, p. 303

DEMIRAJ, Sh. (1986). *Gramatikë historike e gjuhës shqipe*. Tirana: Universiteti i Tiranës “Enver Hoxha.”

DENSUȘIANU, O., *Istoria limbii române*, vol. II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1961.

ERDAL, M. (2004). *A grammar of Old Turkic*. Leiden, The Netherlands: Brill.

FAUCHEUX, Ch., *Language classification and manipulation in Romania and Moldova* (2006). LSU Master's Theses. 1405.

FISCHER, I., *Latina dunăreană*, București, 1985, p. 14

FRĂȚILĂ, V., Originea dialectelor limbii române în concepția lui. g. Ivănescu, AUT, L, 2012., p. 71-86

GAFTON, A. Relația dintre elementul maghiar și cel slav în limba română, Editura Alfa, Iași, 2007., p. 4

GOLUBOVIĆ, B., 2009. *Balkanska frazeologija - problemi određivanja arealnih granica*. Sud Slavistik Online, nr.1., 45-4. <http://www.suedslavistik-online.de/01/golubovic.pdf>, p.55

GRAUR, A., *Evoluția limbii române. Privire sintetică*, București, Editura Științifică, 1963.

JOSEPH, B. Romanian and the Balkans: Some Comparative Perspectives. The Ohio State University. <https://www.asc.ohio-state.edu/joseph.1/publications/1999roma.pdf>

KALLULLI, D. (1999). The comparative syntax of Albanian: On the contribution of syntactic types to propositional interpretation (Unpublished PhD diss.). University of Durham.

KLIMKOWSKY, T. Paralele între limbile balcanoromanice și balcanoslave în flexiunea substantivului, *Philologica Jassyensia*. 2012, Vol. 8 Issue 2, p. 223-233F

PAMFIL, C., G., Istoria limbii române de Alexandru Philippide, *Philologica Jassyensia*, An IV, Nr. 1, 2008, p. 211-232

PUȘCARIU, S., Limba română: I. Privire generală, Fundația pentru Literatură și Artă, București, 1939

ROSETTI, A., Istoria limbii române de la origini până în secolul al XVI-lea, București, 1971, p. 8

SALA, M., 2001. Enciclopedia limbii române. București, Univers enciclopedic, p. 641

SAMARANDU, N., NEVACI, M., Multilingvism și limbi minoritare în România, București, 2009, p. 26

SILIȘTE, D.M., Globalizare și poziția românei în uniunea europeană, București, 2013, p. 524

THOMASON, S., Linguistic areas and language history, in Gilbers, Dicky; Nerbonne, John; Schaeken, Jos, *Languages in Contact*, Amsterdam: Rodopi, 2000, pp. 311–327

TOMIĆ, O., M., (2003) “The Balkan Sprachbund Properties”, in: Olga Mišeska Tomić (editor). *Topics in Balkan Syntax and Semantics*. Amsterdam: Benjamins, pp. 1-58

VINTILĂ RĂDULESCU, I. Sociolingvistică și globalizare, Buc. Ed. Oscar Print, 2001, p. 32

Pagini web:

- 1) <http://biblehub.com>
- 2) <http://gramaticalimbiromane.ro/morfologia/parti-vorbire-flexibile/articolul/articolul-hotarat/>
- 3) <http://lingvo.info/ro/lingvopedia/bulgarian>
- 4) http://old.unibuc.ro/prof/mangiulea_m/docs/res/2016marGramatica_limbii_bulgare.Substantivul.pdf
- 5) http://tinread.usarb.md:8888/tinread/fulltext/cantemir/ist_lrom.pdf
- 6) <http://www.art-emis.ro/istorie/1191-peninsula-balcanica-mozaic-etnico-lingvistic-si-spiritual-1.html>
- 7) http://www.obinfonet.ro/docs/gk/resgk/greaca_book-2009.pdf
- 8) <https://biblioteca.regielive.ro/referate/stiinte-politice/geopolitica-balcanilor-285213.html>
- 9) https://dexonline.ro/articol/Despre_legaturile_romanei_cu_albaneza
- 10) <https://prezi.com/bostmcwfxpnb/originea-si-evolutia-limbii-romane/>
- 11) https://ro.wikipedia.org/wiki/Conexiuni_între_limba_română_și_limba_bulgară
- 12) https://ro.wikipedia.org/wiki/Peninsula_Balcanică
- 13) <https://www.gimnaziu.info/substantivul-articolul-hotarat-articolul-nehotarat>
- 14) <https://www.linguashop.com/albaneză-gramatica-pdf>
- 15) https://www.philippide.ro/Identitatea%20limbii%202002/09_Dietrich.pdf
- 16) https://www.philologica-jassyensia.ro/upload/VIII_1_ro_Steinke.pdf
- 17) https://www.wikizero.com/ro/Limba_sârbă

12. Sažetak

Rumunjski jezik pripada romanskoj skupini jezika, no istovremeno ima i neke zajedničke karakteristike s drugim jezicima balkanskog poluotoka, što ga čini članom balkanskog jezičnog saveza.

Značajke koje rumunjski ima u zajedništvu s drugim balkanskim jezicima (grčki, albanski, bugarski i srpski) oduvijek su bili predmet interesa za lingviste. Važno je naglasiti da ti jezici nisu genetski povezani; rumunjski je romanski jezik geografski izoliran od ostalih jezika, a grčki i albanski neovisne su grane u velikoj indoeuropskoj obitelji. Rumunjski, grčki, albanski, bugarski i srpski dijele morfosintaktičke i leksičke značajke i imaju konkordancije na frazeološkoj i semantičkoj razini, koje su uvjetovane kulturnom i zemljopisnom blizinom, gospodarskim vezama među narodima, čestim graničnim pomacima na Balkanu, zajedničkom transhumanizmu i promjenama stanovništva. Tako su lingvisti dopustili da se ti jezici objedine u „balkanski jezični savez“.

U ovom radu želimo detaljnije objasniti značajke balkanskog jezičnog saveza, usredotočiti se na rumunjski jezik unutar te jezične zajednice te kroz rad na zadanom korpusu želimo pokazati zajedničke elemente u fonološkom i morfosintaktičkom smislu.

Ključne riječi: rumunjski, bugarski, albanski, grčki, srpski, balkanski jezični savez, balkanski poluotok